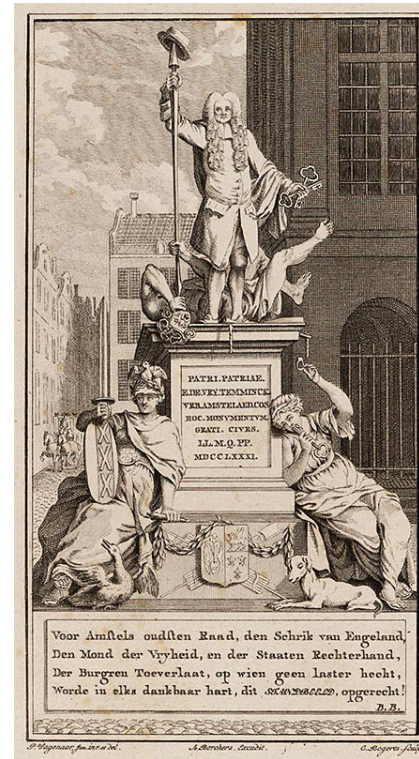

Geknoei met ambten

Het hoogste ambt dat in Amsterdam bereikt kon worden was dat van burgemeester. Daar waren er steeds vier van die op 1 februari voor één jaar door de schepenbank gekozen werden. Het jaar erop mochten ze dan niet meteen herkozen worden, behalve één van hen die het jaar erop presiderend burgemeester werd om de 'nieuwelingen' in te werken in de lopende zaken, opnieuw voor één jaar. De verkiezing vond plaats door de oud-burgemeesters en schepenen, een klein gezelschap van negen leden uit de vroedschap (gemeenteraad). De burgemeesters hadden absolute invloed op de verdeling van lagere banen in de stad, omdat alleen zij die verdeelden. Baantjes die allemaal een geldelijke vergoeding inhielden en die garant stonden voor een zorgeloos leven. Het was meer dan usance dat het daadwerkelijk werk in die banen door professionals gedaan werd, waarvoor deze door de verkrijger van de baan betaald werd. Er waren geen vaste afspraken over de hoogte van die vergoeding maar beliep in de regel rond een kwart. De burgemeesters

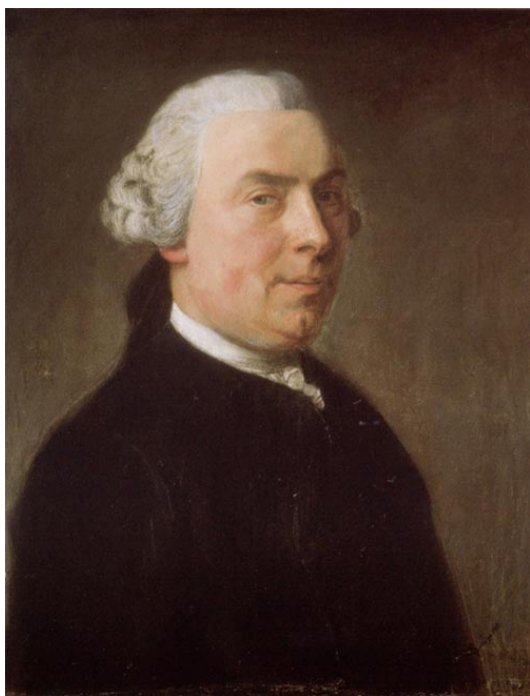

hadden er belang bij dat hun invloed op het beleid (en benoemingen voor baantjes) gecontinueerd werd. Zij zorgden er daarom voor dat familieleden, vrienden of kennissen ook in de vroedschap en de schepenbank terecht kwamen. Door de invloed van oud-burgemeesters konden die dan tot burgemeester gekozen worden. Als die invloed niet afdoende was, werden ook stemmen gekocht.

Wagenaar schrijft dat stedelijke baantjes in de regel toegekend worden aan jongheren van 'aanzienlijke' komaf. We zullen zien dat dit 'jong' soms wel erg jong in jaren uitviel, waarbij het de vraag was of de jonge heer c.q. kleuter wel enig idee had wat er van hem verwacht werd.

Wie riep hier iets over nepotisme?

◀◀▲ Zelfverheerlijking was de 17e- en 18e-eeuwse burgemeesters niet vreemd

Op 14 oktober 1738 overleed de vendumeester der schepen en koopmanschappen. Een aantrekkelijke baan die veel neveninkomsten genereerde. De burgemeesters mochten een nieuwe kandidaat benoemen en de gegadigden stonden te dringen. Burge-meester Hendrik Bicker echter het vacant worden van het ambt zien aankomen en had afspraken gemaakt met zijn collega-burgemeesters dat zijn zoon die baan zou krij-gen. Hijzelf was een half jaar

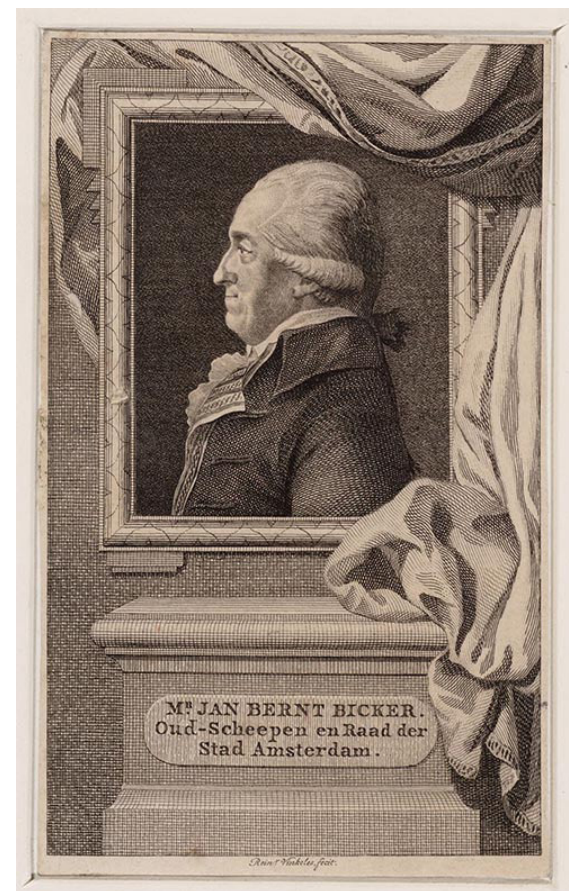
ervoor overleden, tijdens zijn enige burgemeesterschap ooit. Op 3 mei 1739 werd de 14-jarige Henrick Bicker als nieuwe vendumeester aangesteld.

Per 1 februari 1739 werd de secretaris van de stad, Mr. Jan Bernd Bicker, benoemd in de Schepenbank en zegde vrijwillig zijn baan van secretaris op. Voor zijn andere ambten had hij nog wel tijd genoeg. Dat waren, en ga eerst even zitten: sinds 1724 Hoofd-Ingeland en sinds 1738 Dijkgraaf van 's Gravenland. Commissaris van 't Zandpad op Muiden en Naarden, Meesterknaap van de houtvesterij van Gooiland, Drossaard en Kastelein van Muiden, Baljuw van Naarden en Gooiland, Hoogbaljuw en Dijkgraaf van Weesp,

- ▲ *Hendrik Bicker regelde vanuit zijn graf een baantje voor zijn zoon*
- ▶ *Mr. Jan Bernd Bicker had zoveel bijbaantjes dat hij dat van secretaris opgaf*

Weesperkarspel en Hoog-Bijlmer. De baan van Drossaard hing hij ook aan de wilgen, maar niet gratis. De nieuwe Drossaard betaalde Bicker de rest van diens leven jaarlijks *f* 1500.

Nog zo'n staaltje van gesjacher met baantjes: Nicolaas Elias deed op 31 januari 1739 afstand van zijn baan als conciërge van het stadhuis. Terwijl tegenwoordig conciërge een hondenbaan is waarbij je de benen uit het lijf loopt, maakte Elias zich niet druk tegen een vorstelijke vergoeding. Elias wilde zich in Schiedam vestigen waar hij een burgemeestersdochter aan de haak had geslagen en ging met haar op de hofstede Rustenburgh wonen om uit te rusten – hij was 49 jaar – van zijn conciërge-baan. Maar hij deed niet gratis afstand van dat baantje! Hij wist Jan Frans de Famars te strikken die baan over te nemen en Elias jaarlijks *f* 1500 uit te betalen en aan diens moeder nog eens jaarlijks *f* 1000. En de rest van het stadhuis roerde zich niet... met al die boter op het hoofd. Elias had echter pech; de heer De Famars overleed in 1745 en beide uitkeringen stopten daarmee.

Op 3 oktober 1739 overleed op 19-jarige leeftijd Jan Jacobsz Corver Trip, van beroep postmeester van Rotterdam, Delft en Den Haag, alhoewel hij in Amsterdam geboren was en ook woonde. Hij was een nazaat (achterkleinzoon) van Elias Trip, de handelaar in ijzer en oorlogstuig en bewoner van het Trippenhuis. Jan was al op zijn vijfde levensjaar postmeester geworden en toen hij 8 jaar was, werd hij dat ook nog van het Hamburgse postcomptoir. Op zijn 18e kwam daar nog Kerkmeester van de Nieuwe Walenkerk bij en even later ook nog Commissaris. Hij overleed toen hij 19 jaar was en liet een vermogen van meer dan f200.000 na.

Over zijn dood weet Bicker Raye meer te vertellen. Jan had een slankheidsmanie en at weinig. Toen hij uitgepuberd was, werd hij toch iets gezetter wat hij te lijf ging door het insnoeren van zijn lichaam. Daardoor kwamen zijn ingewanden dermate in de verdrinking dat hij vroegtijdig het leven liet.

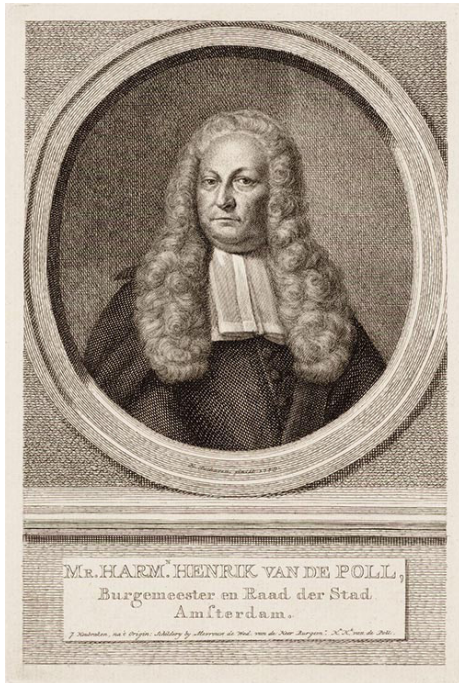
Zijn baantjes als postmeester kwamen nu ter beschikking van burgemeester Jan Elias Huydecooper van Maarseveen, Neerdijk, enzovoort om weer verder verkwanseld te worden. Huydecooper zelf was overigens postmeester van het Antwerpse postcomptoir.

Op z'n 15de was Mattheus Lestevenon de Jonge, de zoon van de bekende burgemeester – die Willem IV zo behulpzaam zou worden bij de wetsverzetting – stedelijk secretaris geworden. Er waren er kennelijk meerdere tegelijk met elk een eigen taak. In 1741 legde hij deze baan weer neer omdat hij Amsterdam dacht te verlaten. De baan kwam ter beschikking van burgemeester Gerrit Corver (10x burgemeester) die uit de benoeming van een nieuwe secretaris een financieel slaatje kon slaan of aan een vriend kon geven. Als dank benoemde hij Lambertus Gromée, een vriend van Lestevenon Jr., op de kosters- en doodgraversplaats van de Nieuwezijds Kapel. Best een voordelige baan en geloof maar niet dat hij een vinger uitstak als er begraven werd.

Toen op 15 juni 1741 de medicus doctor Daniël van Bueren overleed, bleek dat hij als bijbaantje Rotterdams schipper was. Geen mens die daar vreemd van opkeek. Waar de voordelen of kansen lagen in dit baantje ontgaat ons, maar ze waren er zeker.

In 1746 ging stedelijk secretaris Lammert Witsen – alweer eentje

◀ Door allerlei overlijdens in de omvangrijke familie Corver kreeg Gerrit steeds meer geld en goederen toegeschoven, waaronder dit buiten Watervliet; geen idee dus waarom hij zich druk bleef maken in Amsterdam

– het rustiger aandoen. Hij deed dat werk al sinds 1697 en werd nu tot conciërge benoemd. Om zijn inkomen wat aan te vullen werd hij ook nog keurmeester van de kalk en benoemd op de waagdragersplaats. Lang heeft dat niet geduurd; Witsen overleed al op 20 maart van hetzelfde jaar. Het baantje van secretaris gunde eenmalig burgemeester Harmen Hendrik van de Poll aan zijn tweede zoon Jacobus, oud 22 jaar. Die sprokkelde in de rest van zijn leven nog een aantal banen erbij: kerkmeester Oosterkerk en sche-

pen en Hoofd-Ingeland van 's-Graveland. En passant was hij ook nog bewindvoerder van de VOC. Als hij niet op zijn buitenplaats Beekvliet bij Velsen verbleef, woonde hij op de Herengracht.

In het tweede kwart van de 18e eeuw regende het klachten over Mr. Jan Six II en Jan Sautijn. Dit koppel die tussen 1719 en 1748 het burgemeestersambt 17 keer bezette, was gewoon de baantjes te vergeben tegen een percentage van het traktement. Op het eind van hun regeerperiode waren ze gestopt met de baantjes te verdelen en verdeelden de traktementen onder elkaar en lieten het werk aan de substituten over. Zelfs in Den Haag sprak men er schande van en het is dan ook geen wonder dat dit duo bij de wetsverzetting als eerst naar huis gestuurd werd. Toen Six in 1750 overleed werd hij, begeleid door tien koetsen, met veel staatsie naar de Nieuwe Kerk gere-

den om in het familiegraf bijgezet te worden.

In 1756 overleed Jacobus Trip, zoon van Jan Trip op de leeftijd van 33 jaar. Hij was op zijn zestiende al secretaris van de stad geworden, een baan die hij mocht houden toen hij later onder curatele gesteld werd en hij wegens verwardheid tot ‘stedekind’ bestempeld was.

De wetsverzetting door stadhouder Willem IV in 1748 was een schok voor het Amsterdamse regentendom. Nu moesten ze helemaal opnieuw beginnen! Gelukkig voor hen zag de prins meer heil in de oude families dan in die nieuwlichters uit de middenklasse. Binnen niet al te lange tijd waren de omstandigheden weer als vanouds. Tot 1795 dan; toen was het definitief voorbij met de regentenkliek

- ◀ Ook burgemeester Harmen van de Poll regelde een baantje voor zijn zoon
- ▲ De burgemeesters Sautijn en Six vonden elkaar in het kwaad van corruptie bij het verdelen van baantjes; ze eisten elk jaar een percentage van het traktement